

Horváth Anna Flóra

Szöveg a hálóban: az irodalmi szöveg és az olvasói stratégia változása a hipertextben
(absztrakt)

Előadásomban a hipertext körüljárására teszek kísérletet, különös tekintettel arra, hogy az milyen új kérdéseket tesz fel a kultúratudomány és az irodalomelmélet számára. Az új médiumok mindig nagy mértékben hatnak az információ cseréjére, befogadására és tartalmára – a művészetek megjelen(ít)ését és megformálási lehetőségeit ezáltal szintén formálják. A digitális számítógép jelenléte mindennapi szokásaink mellett összetettebb kulturális gyakorlatainkat is befolyásolja. Az elmúlt 30 év azt bizonyította be, hogy a számítógép és a Web2 a művészet és a tudomány hozzáférési és létrehozási horizontjára egyaránt hatással van. A digitális olvasás, írás, létezés különböző aspektusait számos klasszikus és új diszciplína vizsgálja, nemegyszer interdiszciplináris tudományágakat létrehozva. Az irodalmi alkotások területén szintén megsokszorozódtak a lehetőségek. Az egyik új műfaj vagy médium, amelynek kifejlődése kultúrtörténetileg a technológiai változásokhoz köthető, a (digitális) hipertext. A hipertext alapvető jellemzői közé tartozik, hogy hálózatosan épül fel, be- és kilépési pontjai bizonytalanok, és mindez felszámolja vagy legalábbis megkérdőjelezi a lineáris olvasás lehetőségét. A hipertextben átalakul a szöveg, szövegértés és szövegolvasás fogalma, illetve gyakorlatai. Fontos megvizsgálni ezen dinamikák működésmódját és irodalomelméleti következményeit. A hipertext a szövegek létmódjáról való gondolkodás mellett új kihívások elé állította többek közt a műfajelméletet is. Műfajteni kutatás tárgya lehet a hagyományos szövegek átalakulása: mi az a hipertext regény, létezik-e ilyen? Vajon kizárólag irodalmi szövegként érdemes-e egy hipertextre tekinteni, vagy megragadható akár az irodalom keretein túl is, például mint képzőművészeti alkotás? Műfaj vagy médium inkább a hipertext, mit ad nekünk műfajként és mit médiumként? Előadásomban e kérdések vizsgálata során Farkas Péter *Gólem* című regényére hivatkozom példaként. Az 1997-ben megjelent szöveg egy körvonal nélküli regény (?) kísérlete, amely hipertextként a digitális tér adta kiterjedés határtalan határaival játszik el. A kizárólag digitális formában hozzáférhető mű szerkezetéből adódóan sajátos olvasói stratégiákat követel meg. A labirintustermészetű szöveg egyfelől folyamatosan reflektál saját (tovább)alakulására; másfelől szinte szükségszerűvé teszi az olvasó által elkövetett „hibát”, „rontást”.